

Wtorek, 13 listopada 2018 r.

P8_TA(2018)0446

Praworządność w Rumunii

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 listopada 2018 r. w sprawie praworządności w Rumunii (2018/2844(RSP))

(2020/C 363/02)

Parlament Europejski,

- uwzględniając traktaty UE, a w szczególności art. 2, 3, 4, 6 i 7 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając europejską konwencję praw człowieka (EKPC),
- uwzględniając konstytucję Rumunii,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 11 marca 2014 r. pt. „Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności” (COM(2014)0158),
- uwzględniając swoją debatę na temat demokracji i sprawiedliwości w Rumunii, która odbyła się w dniu 2 lutego 2017 r.,
- uwzględniając swoją debatę z dnia 7 lutego 2018 r. na temat zagrożeń dla praworządności wynikających z reformy systemu wymiaru sprawiedliwości Rumunii,
- uwzględniając swoją debatę z dnia 3 października 2018 r. na temat praworządności w Rumunii,
- uwzględniając wymianę poglądów z dnia 1 października 2018 r. z pierwszym wiceprzewodniczącym Komisji Fransem Timmermansem w Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych,
- uwzględniając wysłuchanie, które odbyło się 22 marca 2017 r. w Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, w sprawie demokracji i sprawiedliwości w Rumunii,
- uwzględniając wspólne stanowisko przewodniczącego Komisji Junckera i pierwszego wiceprzewodniczącego Komisji Timmermansa z dnia 24 stycznia 2018 r. w sprawie ostatnich wydarzeń w Rumunii,
- uwzględniając wspólną opinię Komisji Weneckiej z dnia 16 marca 2018 r. w sprawie rumuńskiego projektu ustawy nr 140/2017 dotyczącej wprowadzenia zmian do rozporządzenia rządu nr 26/2000 w sprawie stowarzyszeń i fundacji,
- uwzględniając opinię Komisji Weneckiej z dnia 20 października 2018 r. w sprawie poprawek wprowadzonych do rumuńskich ustaw nr 303/2004 w sprawie statusu sędziów i prokuratorów, nr 304/2004 w sprawie organizacji wymiaru sprawiedliwości oraz nr 317/2004 w sprawie Najwyższej Rady Sądownictwa,
- uwzględniając opinię Komisji Weneckiej z dnia 20 października 2018 r. w sprawie poprawek wprowadzonych do rumuńskiego kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego, ustaw mających wpływ również na ustawę nr 78/2000 w sprawie zapobiegania aktom korupcji oraz wykrywania i sankcjonowania ich, a także ustawę nr 304/2004 w sprawie organizacji wymiaru sprawiedliwości,
- uwzględniając sprawozdanie ad hoc w sprawie Rumunii z dnia 11 kwietnia 2018 r. sporządzone przez Grupę Państw Przeciwko Korupcji (GRECO) Rady Europy,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 15 listopada 2017 r. sporządzone w ramach mechanizmu współpracy i weryfikacji na temat postępów poczynionych w Rumunii,
- uwzględniając przyjęcie przez rumuński parlament w grudniu 2017 r. trzech ustaw reformujących sądownictwo, zmieniających ustawy nr 303/2004 w sprawie statusu sędziów i prokuratorów, ustawy nr 304/2004 w sprawie organizacji wymiaru sprawiedliwości oraz ustawy nr 317/2004 w sprawie Najwyższej Rady Sądownictwa, uwzględniając przyjęcie poprawek do kodeksu karnego w czerwcu 2018 r. i kodeksu postępowania karnego w lipcu 2018 r.,

Wtorek, 13 listopada 2018 r.

- uwzględniając rezolucję 2226/2018 i zalecenie 2134/2018 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy,
 - uwzględniając orzeczenie rumuńskiego trybunału konstytucyjnego z dnia 20 października 2018 r., w którym stwierdzono, że 64 poprawki do kodeksu postępowania karnego z 96 są niezgodne z konstytucją, uwzględniając orzeczenie rumuńskiego trybunału konstytucyjnego z dnia 25 października 2018 r. w którym stwierdzono, że 30 poprawek do kodeksu karnego jest niezgodnych z konstytucją,
 - uwzględniając wielokrotne masowe protesty, odbywające się od stycznia 2017 r., sprzeciwiające się korupcji i popierające praworządność, w tym masowy protest „Diaspora w domu”, który odbył się dnia 10 sierpnia 2018 r. w Bukareszcie, po którym setki osób potrzebowały opieki medycznej na skutek brutalnej interwencji policji,
 - uwzględniając art. 123 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że Unia Europejska opiera się na wartościach poszanowania godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, praworządności i poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, oraz że wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz równości kobiet i mężczyzn (art. 2 TUE);
- B. mając na uwadze, że art. 6 ust. 3 TUE potwierdza, iż prawa podstawowe, zagwarantowane przez EKPC oraz wynikające ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich, stanowią ogólne zasady prawa Unii;
- C. mając na uwadze, że UE funkcjonuje na zasadzie domniemania wzajemnego zaufania oraz na założeniu, że państwa członkowskie przestrzegają zasad demokracji, praworządności i praw podstawowych zapisanych w EKPC i Karcie praw podstawowych;
- D. mając na uwadze niezawisłość sądownictwa zapisaną w art. 47 Karty praw podstawowych i art. 6 EKPC, która jest niezbędnym wymogiem demokratycznej zasady podziału władzy;
- E. mając na uwadze, że w sprawozdaniu w sprawie Rumunii z kwietnia 2018 r. sporządzonym przez Grupę Państw Przeciwko Korupcji (GRECO) Rady Europy wyrażono poważne obawy dotyczące niektórych aspektów ustaw w sprawie statusu sędziów i prokuratorów, w sprawie organizacji wymiaru sprawiedliwości i w sprawie Najwyższej Rady Sądownictwa przyjętych przez rumuński parlament, a także w sprawie projektu poprawek do ustawodawstwa karnego; mając na uwadze, że GRECO ma wątpliwości co do procedury ustawodawczej, obawia się ich wpływu na niezależność sędziów i sugeruje, że mogło dojść do dorożumianego naruszenia norm antykorupcyjnych;
- F. mając na uwadze, że w opinii Komisji Weneckiej nr 924/2018 z dnia 20 października 2018 r., która ograniczała się do „niektórych szczególnie kontrowersyjnych aspektów projektów”, stwierdzono, że „choć do projektów wprowadzono mile widziane ulepszenia na skutek krytyki i wielu orzeczeń trybunału konstytucyjnego, (...) w trzech projektach wprowadzono ważne aspekty, które (...) mogą skutkować wywieraniem nacisku na sędziów i prokuratorów oraz, w ostatecznej konsekwencji, podważyć niezależność sądownictwa i jego członków oraz, wraz z uregulowaniami dotyczącymi wczesnej emerytury, jego wydajność i jakość oraz wywrzeć negatywny wpływ na walkę z korupcją”, a aspekty te prawdopodobnie mogą „podważyć zaufanie publiczne do sądownictwa”⁽¹⁾;
- G. mając na uwadze, że Komisja Wenecka stwierdziła w swojej opinii nr 930/2018 z dnia 20 października 2018 r., że „koniecznym i właściwym było podjęcie reform kodeksów karnych przez rumuński parlament, by wdrożyć orzeczenia trybunału konstytucyjnego i właściwe dyrektywy UE,” oraz że wiele poprawek „poważnie pogorszy skuteczność rumuńskiego systemu sądownictwa karnego w walce z wieloma rodzajami przestępstw, w tym z przestępstwami związanymi z korupcją, przestępstwami z użyciem przemocy i przestępczością zorganizowaną”⁽²⁾;

(1) Opinia Komisji Weneckiej nr 924/2018 z dnia 20 października 2018 r. (CDL-AD(2018)017).

(2) Opinia Komisji Weneckiej nr 930/2018 z dnia 20 października 2018 r. (CDL-AD(2018)021).

Wtorek, 13 listopada 2018 r.

- H. mając na uwadze, że Komisja Wenecka w swojej wspólnej opinii nr 914/2018 z dnia 16 marca 2018 r. przyjęła z zadowoleniem fakt, że „podczas posiedzeń w Bukareszcie inicjatorzy projektu ustawy wyrazili gotowość do wprowadzenia poprawek do projektu ustawy w niektórych aspektach” oraz wezwała rumuńskie władze do uwzględnienia jej najważniejszych zaleceń głoszących, że „nowe wymogi dotyczące sprawozdawczości i ujawniania informacji przewidziane w projekcie ustawy, w tym sankcje w postaci zawieszenia działalności i rozwiązania jej w przypadku nieprzestrzegania, są w oczywisty sposób niepotrzebne i nieproporcjonalne i należy je uchylić” oraz że publikowanie szczegółowych sprawozdań finansowych co sześć miesięcy i wskazywanie źródeł dochodów, bez względu na ich kwotę, wraz z sankcjami rozwiązania działalności wywrze „mrożący skutek na społeczeństwo obywatelskie” i będzie sprzeczne z „wolnością zrzeszania się i prawem do poszanowania życia prywatnego”⁽¹⁾;
- I. mając na uwadze, że Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy wezwało Rumunię do odrzucenia proponowanych niedawno projektów ustaw narzucających dodatkowe obowiązki sprawozdawczości finansowej na organizacje pozarządowe oraz do zmiany ich zgodnie z zaleceniami Komisji Weneckiej i Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE/ODIHR), a także do poddania ich szerokim konsultacjom społecznym przed ich przyjęciem⁽²⁾;
- J. mając na uwadze, że w dniu 19 lipca 2018 r. Komisja odwołała Rumunię do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ze względu na brak włączenia czwartej dyrektywy w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy do prawa krajowego; mając na uwadze, że w dniu 24 października 2018 r. parlament rumuński przyjął „projekt ustawy w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu”;
- K. mając na uwadze, że trwa debata dotycząca roli rumuńskich służb wywiadowczych (SRI) i ich domniemanego zakłócania działalności rumuńskiego sądownictwa, co rodzi pytania na temat możliwego zakresu tych zakłóceń i metod ich przeprowadzania; mając na uwadze, że Komisja Wenecka stwierdza w swojej opinii z dnia 20 października 2018 r., że „konieczny wydaje się szczegółowy przegląd norm prawnych dotyczących kontroli nad służbami wywiadowczymi”;
- L. mając na uwadze, że w maju 2016 r. zainicjowano petycję o zmianę rumuńskiej konstytucji, by ograniczyć definicję rodziny do małżeństwa kobiety i mężczyzny; mając na uwadze, że wiele grup działających na rzecz praw człowieka wyrażało zaniepokojenie, że ten wniosek może doprowadzić do naruszenia międzynarodowych standardów praw człowieka i zwiększyć homofobiczną dyskryminację w Rumunii; mając na uwadze, że zmianę tę parlament zatwierdził większością dwóch trzecich głosów; mając na uwadze, że w referendum w tej sprawie nie uzyskano wymaganej frekwencji 30 %;
- M. mając na uwadze, że według corocznego przeglądu sytuacji w zakresie praw człowieka osób LGBTI w Europie w 2018 r., opublikowanego przez europejski oddział Międzynarodowego Stowarzyszenia Lesbijek i Gejów (ILGA-Europe), Rumunia zajmuje 25. miejsce spośród 28 państw członkowskich UE w odniesieniu do ustawodawstwa dotyczącego osób LGBTI, mowy nienawiści wobec nich i dyskryminacji skierowanej przeciw nim;
- N. mając na uwadze, że Unia Europejska jest zobowiązana do poszanowania wolności i pluralizmu mediów, jak również prawa do informacji i swobody wypowiedzi; mając na uwadze, że informowanie o nieprawidłowościach stanowi kluczową część dziennikarstwa śledczego i wolności prasy, a zgodnie z komunikatem Komisji z 23 kwietnia 2018 r. w sprawie wzmocnienia ochrony sygnalistów na szczeblu UE (COM(2018)0214) w większości państw członkowskich sygnaliści są chronieni jedynie w bardzo ograniczonej liczbie sytuacji; mając na uwadze, że funkcje strażnika publicznego pełnione przez media są istotnym czynnikiem podtrzymania tych praw oraz ochrony wszystkich innych praw podstawowych;
- O. mając na uwadze, że Reporterzy bez Granic zwrócili uwagę na próby zamienienia rumuńskich mediów w narzędzia propagandy politycznej oraz wyrazili zaniepokojenie cenzurą polityczną w mediach⁽³⁾;
- P. mając na uwadze, że art. 12 Karty praw podstawowych stanowi, że każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzania się oraz do swobodnego stowarzyszania się na wszystkich poziomach, zwłaszcza w sprawach politycznych, związkowych i obywatelskich;
- Q. mając na uwadze, że doniesienia o brutalnej interwencji rumuńskiej policji podczas protestów w dniu 10 sierpnia 2018 r. wywołały poważne zaniepokojenie w odniesieniu do proporcjonalności użycia siły i naruszeń praw podstawowych protestujących, co poskutkowało trwającymi śledztwami w sprawie rumuńskich organów ścigania;

⁽¹⁾ Wspólna opinia Komisji Weneckiej nr 914/2018 z dnia 16 marca 2018 r. (CDL-AD(2018)004).

⁽²⁾ Rezolucja 2226/2018 i zalecenie 2134/2018 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

⁽³⁾ <https://rsf.org/en/romania>

Wtorek, 13 listopada 2018 r.

- R. mając na uwadze, że korupcja nadal pozostaje wyzwaniem w UE; mając na uwadze, że charakter i zakres korupcji może różnić się w poszczególnych państwach członkowskich, ale szkodzi ona UE jako całości, jej gospodarce i społeczeństwu, hamuje rozwój gospodarczy, podważa demokrację i narusza praworządność;
- S. mając na uwadze, że w dniu 9 lipca 2018 r. usunięto ze stanowiska prokuratora głównego Krajowej Dyrekcji Antykorupcyjnej (DNA) wbrew stanowisku Rady Sądownictwa po wydaniu przez trybunał konstytucyjny orzeczenia ograniczającego władzę prezydenta. mając na uwadze, że – przeciwnie – Komisja Wenecka w swojej opinii z dnia 20 października 2018 r. stwierdziła, że należy „wzmocnić niezależność prokuratorów i utrzymać i zwiększyć rolę instytucji takich jak urząd prezydenta i CSM [Najwyższa Rada Sądownictwa], które mogą zrównoważyć wpływ ministra [sprawiedliwości]”; mając na uwadze, że w dniu 24 października 2018 r. minister sprawiedliwości zażądał zwolnienia prokuratora generalnego, oskarżywszy go o przekraczanie jego uprawnień;
1. podkreśla, że zasadnicze znaczenie ma zagwarantowanie podtrzymania w całości wspólnych wartości europejskich wymienionych w art. 2 TUE oraz zagwarantowanie praw podstawowych wyrażonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej;
 2. wyraża głębokie zaniepokojenie zmienionym projektem ustawodawstwa dotyczącego rumuńskiego ustawodawstwa w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i ustawodawstwa karnego, szczególnie w odniesieniu do faktu, że może ono strukturalnie podważyć niezależność systemu sądowego i zdolności skutecznego zwalczania korupcji w Rumunii, a także osłabić praworządność;
 3. potępia brutalną i nieproporcjonalną interwencję policji podczas protestów w Bukareszcie w sierpniu 2018 r.; wzywa władze Rumunii do zagwarantowania przejrzystego, bezstronnego i skutecznego dochodzenia w sprawie działań oddziałów prewencyjnych policji;
 4. apeluje do rumuńskich władz o uwzględnienie gwarancji zapewniających przejrzystą i legalną bazę wszelkiej współpracy instytucjonalnej, by uniknąć wszelkich interwencji pozwalających na obejście mechanizmów kontroli i równowagi; apeluje o wzmocnienie kontroli parlamentarnej nad służbami wywiadowczymi;
 5. wzywa rumuńskie władze do przeciwstawienia się wszelkim środkom, które mogłyby depenalizować korupcję wśród osób zajmujących stanowiska, oraz stosowania krajowej strategii antykorupcyjnej;
 6. stanowczo zaleca ponowne rozpatrzenie ustawodawstwa dotyczącego finansowania, organizacji i funkcjonowania organizacji pozarządowych, ponieważ może ono wywrzeć efekt zastraszający społeczeństwo obywatelskie i jest sprzeczne z zasadą wolności zrzeszania się i prawa do prywatności; uważa, że należy je w pełni dostosować do ram UE;
 7. wzywa rumuński parlament i rząd do pełnego wdrożenia wszystkich zaleceń Komisji Europejskiej, GRECO oraz Komisji Weneckiej, a także do powstrzymania się od przeprowadzania jakichkolwiek reform, które mogłyby zagrażać poszanowaniu praworządności, w tym niezależności sądownictwa; apeluje o dalsze angażowanie społeczeństwa obywatelskiego i podkreśla, że należy zmierzyć się z kwestiami poruszonymi powyżej w oparciu o przejrzysty i włączający proces; zachęca do proaktywnego zwrócenia się do Komisji Weneckiej o ocenę odnośnych środków ustawodawczych przed ich ostatecznym przyjęciem;
 8. wzywa rumuński rząd do współpracy z Komisją Europejską na zasadzie lojalnej współpracy, która jest określona w Traktacie;
 9. ponownie wyraża ubolewanie, że Komisja postanowiła nie publikować w 2017 r. Sprawozdania o zwalczaniu korupcji w UE, oraz stanowczo apeluje do niej o bezzwłoczne wznowienie corocznego monitorowania antykorupcyjnego we wszystkich państwach członkowskich; zachęca Komisję do opracowania systemu dokładnych wskaźników oraz łatwych w zastosowaniu, jednolitych kryteriów do pomiaru poziomu korupcji w państwach członkowskich i oceny polityki antykorupcyjnej państw członkowskich, zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 8 marca 2016 r. w sprawie sprawozdania rocznego za rok 2014 dotyczącego ochrony interesów finansowych UE ⁽¹⁾;

(¹) Dz.U. C 50 z 9.2.2018, s. 2.

Wtorek, 13 listopada 2018 r.

10. zdecydowanie apeluje o wprowadzenie procesu regularnego, systematycznego i obiektywnego monitorowania i dialogu obejmującego wszystkie państwa członkowskie w celu ochrony unijnych wartości podstawowych demokracji, praw podstawowych i praworządności, z udziałem Rady, Komisji i Parlamentu, zgodnie z propozycją zawartą w swojej rezolucji z dnia 25 października 2016 r. w kwestii utworzenia unijnego mechanizmu dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych (Paktu UE na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych) ⁽¹⁾; ponawia, że mechanizm ten powinien składać się z corocznych raportów zawierających zalecenia dla poszczególnych krajów ⁽²⁾;

11. apeluje do Komisji jako strażnika Traktatów, by monitorowała działania następcze dotyczące zaleceń przedstawionych rumuńskim władzom, a jednocześnie nadal oferowała Rumunii pełne wsparcie w znajdowaniu odpowiednich rozwiązań;

12. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji, Radzie, rządóm i parlamentóm państw członkowskich oraz prezydentowi Rumunii.

⁽¹⁾ Dz.U. C 215 z 19.6.2018, s. 162.

⁽²⁾ Zob.: Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw podstawowych w Unii Europejskiej w 2015 r., Dz.U. C 238 z 6.7.2018, s. 2.